

Ewout Storm van Leeuwen

Levensader

novelle

Al het bos van de houtzagerij is in verwoestende branden verloren gegaan. Na jaren van droogte breekt er een periode van slagregens aan. De kaalgebrande hellingen houden geen water meer vast en een zwarte vloedgolf raast door het rivierdal. Mindra van elf en haar invalide oma zijn de laatste bewoners van een dorpje bij de verlaten houtzagerij, hoog op de berghelling.

Ze redt enkele overlevenden, die haar nieuwe familie gaan worden.

De wereld is gekanteld en ze moeten het op eigen kracht zien te rooien.

Ewout Storm van Leeuwen

Levensader

Groot worden in een ver land.
Na bosbranden en een overstroming
worden de kaarten opnieuw geschud

novelle

Colofon

Ewout Storm van Leeuwen, *Levensader*

Copyright © 2023 Ewout Storm van Leeuwen en voor deze uitgave

Boekencoöperatie Nederland U.A.

Een uitgave van Artscience, onderdeel van de Boekencoöperatie

Boekverzorging: Ewout Storm van Leeuwen

Alles uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder
schriftelijke toestemming van de uitgever.

boekcoop@gmail.com

www.boekencooperatie.nl

NUR 301 (novelle)

ISBN 9789492079749

1. Overlevenden

De kortegolfzender kraakte, sputterde en jankte terwijl Mindra langzaam aan de variabele condensator draaide op zoek naar zenders.

‘Grova, waar ben je?’ herhaalde ze mompelend bij elke uitslag van de wijzer. Maar telkens bleek het iets anders te zijn dan een menselijke stem. Moedeloos legde ze haar hoofd op de tafel. Vroeger zaten de zenders vlak naast elkaar en kon je altijd wel een paar vrachtwagenchauffeurs in de buurt horen kletsen, had grova verteld. Later, toen iedereen een mobiel had, gebruikte niemand meer de korte golf. Hij kon toen de hele bandbreedte afzoeken zonder één zender te ontvangen. Sinds de zendmasten voor de mobieltjes omgevallen waren, had grova af en toe contact gezocht met andere eigenaren van zo’n antieke zender. Later was hij naar de stad gegaan en niet meer teruggekomen. Toen de rivier overstroomde had ze met knikkende knieën de generator gestart en de zender aangezet. Het was nu al de tweede week dat ze zocht. Het eten was bijna op en oma was heel erg gevallen.

‘Grova, waar ben je toch?’ mompelde ze steeds banger. Misschien ging oma wel dood en bleef ze helemaal alleen achter.

Ze liet de zender aan staan op een golflengte waar geen ruis was maar ook geen geluid klonk en ging even bij oma kijken. Die lag te snurken en was gelukkig nog niet dood. Ze deed de buitendeur open om naar de eeuwige regen te kijken en te luisteren. Ze had maar een vage herinnering aan internet, ze was net een jaar op school toen het uitviel. Het werd in de hogere klassen gebruikt voor lessen en sommige oudere kinderen hadden een mobiele telefoon, kon ze zich herinneren. Bij de grote bosbranden waren echter de torenhoge zendmasten omgevallen en nooit meer opgebouwd. Over die branden droomde ze soms nog wel eens. De hemel was oranje geweest, ook ’s nachts, en het ademen moeilijk.

De zorgen verstikten haar, over grova die naar de stad was vertrokken, over oma die niks meer kon en in bed lag, dat het al wekenlang regende zodat ze de accu's met het generatortje moest opladen en er niet veel benzine meer was. Ze had de koelkast al een tijd geleden uitgezet. De ingemaakte en gezouten groenten die oma in de zomer had gemaakt waren ook op. Er was gelukkig nog wat rijst en een zak linzen.

Het geluid van een stem vulde plotseling het vertrek. Er was een vrouw aan het woord in de officiële taal, maar ze verstond het in de gauwigheid niet. Toen ze even stil werd schakelde Mindra zenuwachtig de microfoon in.

'Wat zegt u, ik kan u niet verstaan.' Ze herhaalde de zin in haar eigen taal. 'Over.'

'Wie bent u?'

Ze gaf de oproepleetters van haar grootvader, haar eigen naam en de plaats waar ze woonde.

'Is dat in de bergen?'

'Ja. Over.'

'Weet u dat de rivier buiten haar oevers is getreden?'

'Daarom ben ik niet op school. Die staat onder water. Over.'

'School? Hoe oud bent u?'

'Elf.'

'Dat is wel erg jong.' De vrouw scheen te zuchten.

'Nou en?'

'Wij zoeken hulp. We zijn gekapseisd en zitten vast op een eiland.'

'Bent u bij de werf? Die heeft een kortegolfzender, weet ik. Maar dit is niet de golflengte waarop hij vroeger uitzond.'

'Je kent het! Waar zit je dan?'

'Vlakbij. Bij helder weer kunnen we het eiland goed zien. De weg loopt ernaar toe.'

'Hoe raad je dat we bij dit bedrijf zijn?'

'Mijn grootvader heeft alle zenders die hij kende opgeschreven en achter zijn zender opgehangen. En u komt vijf-vijf door.'

‘Vijf-vijf?’

‘Ja, dat is heel luid en heel duidelijk, zonder ruis.’

‘O. Wel, er is hier niemand en wij vonden deze apparatuur.’

‘Dan moet er nog wel stroom zijn. Iedereen is gevlucht voor de overstroming.’

‘Nee, de stroom is uitgevallen. De palen zijn omgevallen en de draden zijn gebroken. We hebben een generator gevonden en opgestart.’

‘Oh, ja, dat kan. Wij hebben stroom van zonnepanelen en accu’s, maar er is al weken geen zon en ik zet af en toe onze generator aan. Bij ons zijn de stroomkabels al bij de bosbranden kapot gegaan.’

Het bleef een tijdje stil, op wat ver weg gekraak en geknetter na.

‘Het water stijgt nog steeds.’ Er was bezorgdheid in de stem van de vrouw te horen.

‘Is de kabelbaan er nog?’ vroeg Mindra.

‘Ja, de kabel over de rivier is intact. Er hangt hier vlakbij een cabine bij een soort steiger, maar ik weet niet hoe we die moeten bedienen.’

‘Met hoeveel bent u?’

‘Drie volwassenen, twee kinderen en een baby.’

‘Ik weet wel hoe de kabelbaan werkt, ik steek daar altijd over als ik naar school ga. Ik kom eraan. Dat duurt wel even, want ik moet lopen.’ Ze dacht er niet bij na toen ze dit zei: ze had zich ooit laten uitleggen hoe hij werkte, de machinist was er niet meer en die mensen konden alleen met de kabelbaan ontsnappen aan de verdrinkingsdood. Dus moest zij het doen.

‘Zijn daar bij jou geen volwassenen die kunnen helpen?’

‘In ons dorpje staan alle huizen leeg. Mijn grootvader werkt bij de gemeente en is al weken weg. Mijn grootmoeder is gevallen en ligt in bed. Ik zorg voor haar.’

‘O. Nou, kom dan maar gauw.’

‘Heeft u geprobeerd andere zenders te bereiken?’

‘Ik ben al blij dat jij mij kunt ontvangen. Ik heb ergens aan gedraaid, maar ik weet niet hoe dit ding werkt.’

‘Gewoon doordraaien en luisteren of u iemand hoort. Ik ga nu.’ Ze schakelde de zender uit en trok jas, laarzen en poncho aan.

‘Oma?’ Ze stak haar hoofd door de kier van de deur.

‘Ja mijn kind?’ klonk het slaperig.

‘Heeft u nog iets nodig? Ik moet naar het eiland, er zijn daar mensen aangespoeld en er is niemand meer om de kabelbaan te bedienen.’

‘Ik heb alles wat ik nodig heb, lieve schat. Ga maar gauw. Ik hoorde de vrouw zeggen dat het water nog steeds stijgt.’

‘Mag ik op het paard?’

‘Dat is niet van ons.’

‘Lopen duurt misschien te lang.’

‘Toe dan maar. Wees voorzichtig.’

Het paard kwam nieuwsgierig op Mindra af toen ze de zagerij binnenrende. Wijd, stil en leeg was het daar, waar ooit stammen lagen en gezaagd hout aan de andere kant van de enorme zaagmachine. Ze had de indruk dat die naar haar keek met de vraag waarom hij niet kon zagen. Het rook binnen naar schimmelig zaagsel en hooi. Ze wist nog de geur van hars, vers gezaagd hout en warme olie en ijzer, het zingende gieren van de lintzaag door de stammen. Maar toen was ze nog een dreumes aan de hand van oma die eten bracht aan grova.

Er was geen zadel en ze bond een opgevouwen paardendecken op de rug van het dier, dat aan haar snuffelde of ze wat lekkers bij zich had. Dat had ze en de beweeglijke bovenlip nam het kaakje voorzichtig aan, zoals Mindra het hem geleerd had.

‘Kom mee.’ Ze trok aan het touw dat van het halster afhing; het paard had duidelijk geen zin om de regen in te moeten.

Ze knuffelde het grote hoofd. ‘We moeten mensen redden, lief beest. Wil je me naar beneden dragen?’ Ze kon niet verhinderen dat er een bibbertje in haar stem doorklonk toen paniek in haar buik opfladderde.

Een gesmoorde bries was het antwoord en het paard gaf zijn weerstand op.

In de stromende regen klom ze via het hek op zijn rug, liet zich op zijn hals zakken en wees naar beneden. Dat was voldoende aansporing. Het paard dribbelde met kleine pasjes voorzichtig het pad af, dat glad was van de regen. Ze werd rustig van zijn bewegingen.

Het pad kwam uit op de weg die vanuit het dal omhoog voerde naar de loods voor gezaagd hout en verder naar de bossen die jaren geleden afgebrand waren. Het asfalt was overal stuk, de scheuren zaten vol met verdord gras, dat al groene sprietjes liet zien. Hier ging het paard over tot een sukkeldrafje. Koude straal-tjes vonden langs haar armen de blote huid onder haar kleren. Ze hield zich aan de hals vast en trok haar benen op, de rug was eigenlijk te breed voor een meisje zo tener als zij. Het paard droeg haar voorzichtig naar beneden; doordat het niet gezadeld was en geen bit in hoefde zorgde hij er zelf voor dat zijn lichte passagier er niet afviel. Ze hadden vaker samen zo gelopen. Het paard was een tijdje geleden met balen hooi vanaf een boot in de rivier naar de zagerij gebracht. Mindra had staan kijken met oma. De eigenaar was de directeur van de zagerij.

Dichter bij het dal werd tussen de regensluiers geleidelijk zichtbaar hoe hoog het water in het dal intussen was gekomen. Bomen en verspreide boerderijtjes leken te drijven in het bruine modderwater. Van het eiland stak nog maar een klein deel boven de kolkende stroom uit. Het hart klopte haar in de keel: nu moest ze laten zien dat ze geen grootspraak had verkondigd.

Het paard hield uit zichzelf halt bij het station van de kabelbaan en ze liet zich van zijn rug af glijden, rillend van de kou en de spanning.

‘Blijf in de buurt,’ beval ze het onrustige dier. ‘Als het water komt ga je omhoog.’

Ze waadde naar de buitentrapp toe, ging naar binnen en probeerde de ijzeren deur van de machinekamer, die onder de trap

naar het platform zat. Op slot, maar ze wist waar de sleutel hing. Met een gevoel dat ze iets deed wat verboden was pakte ze de sleutel van zijn haakje en opende de deur. Ze moest zich haasten: het water stond nog maar een handbreedte onder de drempel. Als het in de machinekamer zou komen wist ze niet of de kabelbaan dan nog wel kon werken. Verbeten dwong ze haar telkens opwellende angst naar beneden.

In de kale ruimte stond een grote lier opgesteld met een trommel opgerolde staalkabel waarmee de gondel heen en weer werd getrokken langs de draagkabel. Ernaast stond een noodaggregaat met een dieselmotor, dat gebruikt werd ingeval van een stroomstoring.

Ze liep rond de installaties en probeerde zich te herinneren wat de machinist de schoolkinderen had verteld toen ze hier op excursie waren. Die zij zelf had georganiseerd: ze was de enige leerling die met de kabelbaan overstak.

Als de stroom uitviel, had de machinist gezegd, moest hij eerst een grote schakelaar omzetten. Dat wist ze nog. In het flauwe licht dat door de deur scheen was een metalen kast zichtbaar waar een grote hendel uit stak. Daar: een symbool met een hoogspanningsmast. De hendel stond dwars en wees naar een symbool van een motor. Bij de bosbranden waren de elektrische draden gebroken, zolang ze zich kon herinneren had de kabelbaan op de dieselmotor gewerkt, de schakelaar stond nog goed.

Er stond een metalen kast met knoppen, lampjes en meters. Uit een slot stak een sleutel, die ze omdraaide. Een wijzer bewoog: de startaccu had voldoende spanning. Ze zuchtte opgelucht, al had ze niet anders verwacht. Nu kon de motor gestart worden.

Naast een rode knop met "STOP" was een zwarte knop met het onderschrift "START". Ze had goed opgelet en wist dat ze de motor eerst moest voorgloeien met een oranje drukknop. Er zat een roostertje boven en als ze daaronder iets zag gloeien kon ze starten. Het was of alles zichzelf wees, het voelde vertrouwd aan.

Ze drukte de startknop in en sprong met een gillette achteruit

toen er een luide metalen slag en kortstondig geloei klonk.

Nog een keer. Bang voor het geweld dat ze veroorzaakte hield ze de knop panisch ingedrukt terwijl oorverdovende ratelende en hijgende geluiden uit de machine kwamen.

Met een brul kwam de motor tot leven. Mindra stond op haar vinger te zuigen die pijn deed van het harde drukken, terwijl er lampen aangloeiden en meters bewogen. Die kende ze wel van de zender. Er waren drie voltmeters naast elkaar waarvan de wijzers op 400 stonden. Daarnaast een ampèremeter waarvan de wijzer net naast de nul trilde. Logisch, er brandde alleen wat verlichting in de machinekamer en langs de trap. Zoveel wist ze er wel van, grova had het goed uitgelegd.

De zware brom van de motor was geruststellend: dat hoorde bij de werkende kabelbaan. Het was net of ze de hele installatie wakker had gemaakt, dat die vanaf de laatste keer geslapen had om tot leven te komen als hij nodig was. Twee keer per dag voer de machinist vanaf het eiland de rivierarm over om passagiers over te zetten. De laatste jaren was Mindra vaak de enige geweest. Waarom de motor aan deze kant zat wist ze niet.

Ze rende naar boven, waar de bediening van de kabelbaan vanuit een hokje plaats vond. Dat had ze beter onthouden. Ze bestudeerde het bedieningspaneel, waar een contactsleutel uit stak, die ze omdraaide. Er klonk een zoemen en er gingen lampjes branden. Triomf! Alles werkte. Eerst draaide ze de knop om die de verlichting in de cabine aandeed, zoals het onderschrift vermeldde. Het lampje dat verklikte dat de deur van de gondel gesloten was, brandde groen. Er was een drukknop voor de toeter. Ze drukte die drie keer in, het sein dat de gondel binnenkort zou vertrekken. Er stond een verrekijker op een statief. Ze tuurde er doorheen, stelde scherp, maar zag niets bewegen op het eiland. Ze toeterde weer, nu langer. Door de afstand en de regen was alleen niet te horen of hij het ook deed. Nog steeds nergens beweging. Er stond een ouderwetse microfoon. Ze had bij al haar overtochten nooit de stem van de machinist in de ca-

bine gehoord, maar misschien kon het wel.

Ze zette de schakelaar op het voetje van de microfoon om en riep hard: 'Kom aan boord! De gondel gaat vertrekken!'

Toen er nog geen reactie kwam rende ze naar beneden om te zien... het water liep al onder de buitendeur door de machinekamer binnen! Wat moest ze doen? Een dijkje maken? Hoe dan? Ze haastte zich naar boven. Op het bedieningspaneel was een hendel waarmee de lier ging werken. Ze moest die eerst ontgrendelen met een draaiknop. Ze trok eraan en keek tegelijk door de kijker... ja de gondel bewoog haar kant op! Ze zuchtte van opluchting, zo moeilijk was het dus niet. Ze liet hem terugkeren. De gondel schakelde bij de opstapplaats zelf de lier uit door een schakelaar bij het station.

Dat had effect: ze zag door de kijker enkele grote en kleine figuurtjes naar de steiger rennen en een rood lampje verving het groene van de deur.

Ze riep weer door de microfoon dat ze in de gondel moesten gaan en dat zij die naar de toren toe zou laten rijden.

Rood werd groen, de deur was gesloten. Drie keer toeteren en dan de hendel naar zich toe trekken. Beneden in de kelder hoorde ze de motor zwaarder brommen. In haar groeide het gevoel dat zij nu onderdeel was van de kabelbaan installatie; de lampjes, knoppen en hendels gaven haar de middelen om alles te besturen en de motor was haar assistent, of meer als het paard dat ze bereed en trouw haar instructies opvolgde.

De gondel kwam langzaam op haar toe. Ze gloeide van trots dat ze het voor elkaar had gekregen. Nu moest de stroom niet uitvallen...

Met een zucht van verlichting hoorde en zag ze de gondel naast het perron schuiven en de tractie uitschakelen. De hendel sprong vanzelf terug in de nul-stand.

De deur schoof open en de passagiers stapten drijfnat en kleumend op het rooster van het perron. Mindra hield de deur voor hen open. Twee vrouwen droegen een baby en een peuter, een

jonge man droeg een groter kind.

‘Heb jij de kabelbaan bediend? Alleen?’ vroeg de man ongelo-
vig toen hij zag dat er alleen een tener meisje in het station was.

Mindra knikte, sprakeloos. Nu het gelukt was om de mensen
van het eiland te halen was ze duizelig van plotsklapse ver-
moeidheid.

‘We moeten snel naar beneden,’ drong ze aan, schor van de
emoties. ‘Het water komt alsmaar hoger.’ Ze schoot de bedie-
ningskamer in en draaide de contactsleutel terug, waardoor de
lampjes op de console en de verlichting uitgingen. Ze rende naar
beneden om de motor te stoppen. Als er water in de elektrische
delen kwam zou er brand kunnen ontstaan.

Het water in de machinekamer stond al enkelhoog. Ze drukte
de knop met “STOP” eronder in en de motor kwam zuchtend tot
stilstand. Op de ijzeren trap hoorde ze de vluchtelingen aarzel-
lend naar beneden stappen. Contactsleutel omdraaien en de in-
stallatie was weer in slaap gebracht. Ze streelde de warme mo-
tor even.

‘Kom gauw naar buiten, het water gaat steeds sneller stromen!’
Haar stem sloeg ervan over.

Daar durfde ze niet verder, ze stond nog op de trap en het langs
schietende water trok al aan haar benen en spoelde haar laarzen
in.